

ID: 121352

Tarifní hodnota

Je-li předmětem právního úkonu věc ocnitelná penězi, je třeba při určení výše náhrady nákladů řízení postupovat podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu, nikoliv podle § 9 advokátního tarifu. Použije-li soud nesprávnou tarifní hodnotu při určení výše náhrady nákladů řízení a svůj odlišný postup dostatečně neodůvodní, čímž se dopustí svévole, poruší základní právo stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a zasáhne do legitimního očekávání vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 263/26 ze dne 13.5.2026)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele P. H., zastoupeného Mgr. M.Š., advokátem, sídlem B., proti výrokům II. a III. rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. září 2024 č. j. 49 Co 164/2023-645 a části výroku V. (ve vztahu mezi stěžovatelem a žalobcem) rozsudku Okresního soudu v Břeclavi ze dne 8. června 2023 č. j. 6 C 61/2016-499, za účasti Krajského soudu v Brně a Okresního soudu v Břeclavi, jako účastníků řízení, tak, že výroky II. a III. rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. září 2024 č. j. 49 Co 164/2023-645 byla v části týkající se určení tarifní hodnoty pro stanovení výše odměny advokáta porušena práva stěžovatele zaručená čl. 36 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Výroky II. a III. rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. září 2024 č. j. 49 Co 164/2023-645 se ruší. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení částí v záhlaví označených rozhodnutí s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručených základních práv a svobod zakotvených v čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Z ústavní stížnosti a předložených podkladů se podává, že původně dvěma samostatnými žalobami podanými u Okresního soudu v Břeclavi (dále jen "okresní soud") se F. S. (dále jen "žalobce") domáhal po stěžovateli odškodnění pracovního úrazu, a to jednak ztížení společenského uplatnění ve výši 6 690 000 Kč s příslušenstvím, jednak bolestného ve výši 1 001 400 Kč s příslušenstvím. Žalobce tvrdil, že k pracovnímu úrazu došlo v rámci plnění jeho pracovních úkolů pro stěžovatele, kdy při řízení nákladního vozidla došlo k dopravní nehodě, při které utrpěl těžké zranění. Následně došlo ke spojení věcí do jednoho řízení, a posléze vzal žalobce žalobu částečně zpět, a to ve vztahu ke ztížení společenského uplatnění o částku 3 790 000 Kč a ve vztahu k bolestnému o částku 400 560 Kč.

3. Okresní soud po projednání věci shledal, že jedinou příčinou předmětné dopravní nehody bylo počínání žalobce, který jako řidič porušil předpisy o provozu na pozemních komunikacích. V záhlaví označeným rozsudkem proto zamítl žalobu, aby byl stěžovatel povinen zaplatit žalobci na ztížení společenského uplatnění částku 2 900 000 Kč s příslušenstvím (výrok I.) a na bolestném částku 600 840 Kč s příslušenstvím (výrok II.). V částkách 3 790 000 Kč a 400 560 Kč bylo řízení zastaveno (výroky III., IV.), žádnému z účastníků nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení (výrok V.), České republice nebyla přiznána náhrada nákladů řízení (výrok VI.).

4. K odvoláním stěžovatele a Kooperativy pojišťovny, a. s., Vienna Insurance Group, (vedlejšího účastníka v řízení před okresním soudem a krajským soudem) byl napadeným rozsudkem Krajského soudu v Brně (dále jen "krajský soud") rozsudek okresního soudu ve výrocích I. II., VI. a části výroku V. (o nákladech řízení ve vztahu mezi žalobcem a Kooperativou pojišťovnou, a. s., Vienna Insurance Group) potvrzen (výrok I.). V části výroku V. o nákladech řízení mezi stěžovatelem a žalobcem byl rozsudek okresního soudu změněn tak, že žalobci byla uložena povinnost zaplatit stěžovateli na částečné náhradě nákladů řízení částku 11 433 Kč (výrok II.), dále mu byla uložena povinnost zaplatit na částečné náhradě nákladů odvolacího řízení částku 1 888 Kč (výrok III.) a bylo rozhodnuto, že ve vztahu mezi žalobcem a Kooperativou pojišťovnou, a. s., Vienna Insurance Group, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

5. Jde-li o náklady řízení, krajský soud považoval za tarifní hodnotu pro určení výše odměny advokáta nikoli výši žalovaných částek, ale ve vztahu ke každé z věcí částku 50 000 Kč podle § 9 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen "advokátní tarif"), ve znění účinném od 1. 7. 2014, po spojení věcí pak považoval za tarifní hodnotu jejich součet, tj. částku 100 000 Kč. Při určení tarifní hodnoty vyšel ze skutečnosti, že tato hodnota by měla odrážet skutečné náklady a nároky spojené s poskytováním právní pomoci. K tomu zejména zdůraznil, že stěžovatel byl v řízení podporován vedlejším účastníkem (tj. Kooperativou pojišťovnou, a. s., Vienna Insurance Group), jejíž argumentaci v podstatě přebíral, a že v řízení nebyl zjišťován rozsah újmy, o který ve sporu šlo. Proto považoval za odpovídající aplikaci § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu. Současně shledal důvody pro aplikaci § 150 občanského soudního řádu, a to zejména v tom, že žalobce nemá žádné úspory, ze zdravotních důvodů není zaměstnán a jeho jedinými příjmy jsou invalidní důchod a příjem z pronájmu dvou bytů. Navíc je otcem dvou nezletilých dětí a matka dětí je ze zdravotních důvodů bez zaměstnání a pobírá pouze podporu v nezaměstnanosti. Naproti tomu stěžovatel je prosperujícím podnikatelem s mnohamilionovým majetkem. Z uvedených důvodů považoval krajský soud za splněné podmínky pro aplikaci § 150 občanského soudního řádu, a to v rozsahu 90%. Ze stejných důvodů přistoupil k aplikaci uvedeného ustanovení i v případě náhrady nákladů odvolacího řízení.

6. Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce dovolání, které Nejvyšší soud usnesením ze dne 2. 12. 2025 č. j. 21 Cdo 1401/2025-707 odmítl a zavázal žalobce k náhradě nákladů dovolacího řízení ve výši 300 Kč.

II. Argumentace stěžovatele

7. V podané ústavní stížnosti stěžovatel rekapituluje dosavadní průběh řízení a uvádí, že v předmětném řízení byl 100 % úspěšný, když po osmi letech trvání soudního sporu byla žaloba zamítnuta. Zdůrazňuje, že na nákladech právního zastoupení nárokoval celkem 1 152 320,51 Kč, avšak krajským soudem mu bylo přiznáno cca 1 % právních výloh, což považuje za nespravedlivé. Má za to, že při určení tarifní hodnoty pro stanovení výše odměny advokáta měl krajský soud vyjít ze součtu žalovaných částek podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu, nikoli z tarifní hodnoty podle § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu (tj. 50 000 Kč, po spojení věcí 100 000 Kč). Neztotožňuje se se závěrem krajského soudu, že v řízení přebíral argumentaci vedlejšího účastníka (Kooperativy pojišťovny, a. s., Vienna Insurance Group), naopak poukazuje na to, že vznášel řadu námitek a argumentů, k nimž se vedlejší účastník připojil, a že soudu ani nepřisluší při rozhodování o nákladech řízení hodnotit, na kolik se účastníci řízení ztotožňují či podporují ve své právní argumentaci. Poukazuje na četnou judikaturu Ústavního soudu, podle které je třeba zásadně při určení výše náhrady nákladů řízení postupovat primárně podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu, a že soud musí vyvinout aktivitu k tomu, aby mohl o náhradě nákladů řízení rozhodnout na základě hodnoty sporu. Konstatuje, že žalobce do řízení vstupoval již s relevantními znaleckými posudky, které vyčíslily požadovanou výši bolestného a ztížení společenského uplatnění, a svůj žalobní nárok konkrétně vyčíslil.

8. Stěžovatel rovněž nesouhlasí se závěrem krajského soudu, že ve věci jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 150 občanského soudního řádu pro odepření jeho práva na náhradu nákladů řízení v rozsahu 90 %. Tento závěr soud odůvodnil zejména tím, že nepřiznání nákladů řízení nezpůsobí na straně stěžovatele zásadní, případně větší újmu, avšak na straně žalobce by se tak nestalo, neboť žalobce nemá žádné úspory a jeho poměry jsou neutěšené. V dané souvislosti stěžovatel poukazuje na to, že žalobce nepřijal smírný návrh na ukončení sporu, inicioval vedení odvolacího řízení a má ve vlastnictví tři bytové jednotky, z toho dvě komerčně pronajímá, navíc obdržel odškodnění úrazu ze sjednaného komerčního pojištění. Podle přesvědčení stěžovatele se soud náležitě nevypořádal se všemi rozhodnými skutečnostmi pro posouzení důvodnosti aplikace moderačního práva soudu podle § 150 občanského soudního řádu (k čemuž odkazuje na četnou judikaturu) a už vůbec neodůvodnil jím určenou míru diskrece a užitého rozsahu krácení nákladů v poměru 90:10, přičemž mu ani nebyl dán prostor, aby se k zamýšlené aplikaci § 150 občanského soudního řádu vyjádřil.

III. Vyjádření účastníků řízení

9. Ústavní soud vyzval podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu krajský soud, okresní soud a žalobce, aby se k ústavní stížnosti stěžovatele vyjádřili.

10. Krajský soud v plném rozsahu odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí.

11. Okresní soud rovněž v plném rozsahu odkázal na obsah spisu a odůvodnění svého rozhodnutí. Současně sdělil, že k podané ústavní stížnosti nebude podávat své vyjádření, neboť soudci, který ve věci rozhodoval, zanikla funkce k 31. 12. 2023 a před necelým rokem zemřel.

12. Žalobce nevyužil možnosti vyjádřit se k ústavní stížnosti, čímž se vzdal postavení vedlejšího účastníka řízení. Ústavní soud proto s ním jako s vedlejším účastníkem dále nejednal.

13. S ohledem na skutečnost, že se městský soud ani okresní soud k věci nijak nevyjádřily a pouze odkázaly na odůvodnění svých rozhodnutí, nezasílal Ústavní soud jejich přípisy stěžovateli k replice.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

14. Ústavní stížnost byla podána včas, oprávněnou a řádně zastoupenou osobou, je přípustná a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný [§ 30 odst. 1, § 31 odst. 2, § 72 odst. 1 písm. a) a § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu], s výjimkou návrhu na zrušení části výroku V. (ve vztahu mezi stěžovatelem a žalobcem) v záhlaví specifikovaného rozsudku okresního soudu. Tato část rozhodnutí byla již změněna shora označeným rozsudkem krajského soudu, přičemž z logiky věci plyne, že Ústavní soud nemůže zrušit již zrušené či změněné rozhodnutí (nebo jeho část). Ústavní soud se může zabývat až konečným pravomocným výsledkem řízení.

V. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

15. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy obecných soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a zásadně není oprávněn zasahovat do jejich rozhodovací činnosti (srov. čl. 83 a čl. 90 Ústavy). V řízeních o ústavní stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. d) proti rozhodnutí

obecných soudů tedy není další přezkumnou instancí. Do rozhodování obecných soudů je oprávněn zasáhnout až tehdy, došlo-li k porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody (srov. např. náleze ze dne 17. 9. 2025 sp. zn. IV. ÚS 1342/24).

16. Ústavní soud se ve své judikatuře otázkou náhrady nákladů řízení a její reflexí z hlediska zachování práva na spravedlivý proces opakovaně zabýval, přičemž k rozhodnutím o nákladech řízení konstantně přistupuje rezervovaně a podrobuje je omezenému ústavněprávnímu přezkumu [srov. např. nálezy ze dne 5. 10. 2021 sp. zn. I. ÚS 2174/20 (N 174/108 SbNU 120), bod 20, nebo ze dne 3. 9. 2019 sp. zn. II. ÚS 3627/18 (N 155/96 SbNU 31), bod 15]. Ústavní stížnosti proti rozhodnutím obecných soudů o nákladech řízení jsou zpravidla zjevně neopodstatněné, neprovázejí-li posuzovanou věc takové (mimořádné) okolnosti, které ji činí co do ústavní roviny dostatečně významnou. O to mimořádnější okolnosti, typicky v podobě významného přesahu vlastního zájmu stěžovatele, musejí být dány ve věcech, kde sporná výše nákladů nepřevyšuje ani hranici bagatelnosti. Uvedený požadavek dostatečného ústavního významu věci zajišťuje, aby se Ústavní soud mohl plně soustředit na plnění své úlohy orgánu ochrany ústavnosti. Je-li v konkrétní nákladové věci přítomna mimořádná okolnost zakládající její dostatečný ústavní význam, a je proto vydán náleze, nelze z toho dovozovat, že Ústavní soud k věcnému přezkumu posléze automaticky připustí všechny obdobné stížnosti, v nichž je namítán rozpor s takovým nálezem. Tvrzený rozpor musí být u nákladových věcí doplněn dalšími okolnostmi, aby jej Ústavní soud věcně posoudil [stanovisko pléna ze dne 5. 3. 2025 sp. zn. Pl. ÚS-st. 60/24 (č. [97/2025](#) Sb.), bod 34, náleze ze dne 8. 4. 2025 sp. zn. I. ÚS 2552/24, bod 27].

17. Otázka náhrady nákladů řízení tak může nabýt ústavněprávní dimenzi toliko v případě extrémního vykročení z pravidel upravujících dané řízení, což by mohlo nastat pouze za situace, kdy by v procesu interpretace a aplikace příslušných ustanovení občanského soudního řádu obecnými soudy byl obsažen prvek svévole, libovůle nebo extrémní rozpor s principy spravedlnosti, a to např. v důsledku nerespektování jednoznačné kogentní normy, v důsledku přepjatého formalizmu nebo tehdy, jestliže by příslušné závěry soudu nebyly odůvodněny vůbec či zcela nedostatečně [srov. např. náleze ze dne 30. 10. 2014 sp. zn. II. ÚS 2417/13 (N 199/75 SbNU 239)].

V. a) Námitka nesprávného určení tarifní hodnoty pro stanovení výše odměny advokáta

1. Obecná východiska

18. Ústavní soud se ve své judikatuře opakovaně vyjádřil k aplikaci § 8 odst. 1 advokátního tarifu za stavu, kdy je předmětem řízení plnění ocenitelné v penězích. Uzavřel, že je-li předmětem řízení plnění ocenitelné penězi, je třeba při určení výše náhrady nákladů řízení postupovat primárně podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu a nelze vycházet z tarifní hodnoty věci stanovené v § 9 advokátního tarifu.

19. Ústavní soud vzal v úvahu, že v nyní posuzované věci jde o nesprávnou aplikaci § 9 odst. 4 advokátního tarifu, ačkoliv pro takový postup zjevně nebyly splněny podmínky, jak bude rozebráno níže. Přihlédl také k tomu, že nárok stěžovatele výrazně přesahuje hranici bagatelnosti. Vzhledem k těmto specifickým okolnostem doprovázejícím posuzovanou věc tak přistoupil k jejímu k věcnému přezkumu.

20. Ústavní soud ve své ustálené rozhodovací praxi dovodil, že § 9 advokátního tarifu lze užít pouze tehdy, nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi. Shledal, že byla-li předmětem řízení věc nejen penězi ocenitelná, ale dokonce taková, která byla v průběhu soudního řízení oceněna, nemůže za takové situace obstát závěr vycházející z § 9 advokátního tarifu, že ocenění předmětu sporu jen pro účely rozhodnutí o náhradě nákladů řízení by nebylo přiměřené. Ústavní soud uzavřel, že v takovém případě nelze vycházet z náhradní tarifní hodnoty věci podle § 9 advokátního tarifu a že na určení odměny právního zástupce měl soud

primárně použít § 8 advokátního tarifu, podle kterého se za tarifní hodnotu, není-li stanoveno jinak, považuje výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva, jichž se právní služba týká. Nepostupoval-li soud při rozhodování o náhradě nákladů právního zastoupení podle § 8 advokátního tarifu, dopustil se nepřipustné libovůle, porušující základní práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Současně jde o porušení legitimního očekávání podle čl. 11 odst. 1 Listiny [srov. např. nálezy ze dne 8. 3. 2023 sp. zn. I. ÚS 3281/22 (N 37/117 SbNU 45), ze dne 13. 12. 2023 sp. zn. III. ÚS 2040/22 (N 185/121 SbNU 290), ze dne 10. 4. 2024 sp. zn. IV. ÚS 1788/23 (N 70/123 SbNU 272) aj.]. Právě zejména v této otázce, kdy se, jak vyplývá z uvedené judikatury, obecné soudy opakovaně přes rozsáhlou nálezovou judikaturu dopouštějí stejného pochybení, v důsledku čehož takový postup je možno považovat za svévolný, Ústavní soud shledal důvod pro věcný přezkum napadených rozsudků.

21. Aplikací nesprávného ustanovení advokátního tarifu může podle Ústavního soudu s ohledem na konkrétní okolnosti případu dojít k citelnému zásahu do majetkové sféry (srov. již zmíněný nálezy sp. zn. III. ÚS 2040/22). Proto musí obecný soud možnou ocenitelnost předmětu řízení vždy zkoumat [srov. např. nálezy ze dne 24. 3. 2011 sp. zn. II. ÚS 538/10 (N 54/60 SbNU 671)], když eventuální obtíže při ocenění hodnoty věci nebo práva ve smyslu § 9 advokátního tarifu musí soud poměřovat s mírou disproporce, která účastníku řízení může vzniknout při použití náhradní tarifní hodnoty namísto primárního kritéria hodnoty věci nebo práva. Poměřovat je konečně nutné podle Ústavního soudu rovněž v § 9 odst. 1 advokátního tarifu předvídané "nepoměrné obtíže" při zjišťování hodnoty sporu nebo práva s celkovou délkou a obtížností řízení o věci samé. Čím složitější je totiž řízení jako takové, tím spíše lze tolerovat jistou časovou prodlevu a náklady spojené s oceněním sporu.

22. Podstata právního názoru Ústavního soudu spočívá v tom, že je-li předmětem řízení plnění ocenitelné penězi, je třeba při určení výše náhrady nákladů řízení postupovat primárně podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu a nelze proto vycházet z tarifní hodnoty věci stanovené v § 9 advokátního tarifu. Jinak řečeno, § 9 odst. 4 advokátního tarifu nelze číst izolovaně, nýbrž v kontextu jeho odst. 1. To konkrétně znamená, že částka 50 000 Kč (podle tehdy platného znění advokátního tarifu) se nepovažuje za tarifní hodnotu ve věcech osobnostních práv nebo náhrady nemajetkové újmy paušálně ve všech případech, nýbrž pouze tehdy, nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi (srov. již shora uvedený nálezy sp. zn. IV. ÚS 1788/23).

23. Jak Ústavní soud ustáleně judikuje, požadavek řádného odůvodnění soudních rozhodnutí je jedním za základních atributů řádného procesu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Dodržování povinnosti odůvodnit rozhodnutí má zaručit transparentnost a kontrolovatelnost rozhodování soudů a vyloučit libovůli, neboť chybí-li v rozhodnutí řádné odůvodnění, je tím založena nejen jeho nepřezkoumatelnost, ale zpravidla také neústavnost v podobě kvalifikované vady. Nejsou-li totiž zřejmé důvody rozhodnutí, svědčí to o libovůli či svévoli v soudním rozhodování, jež není v právním státě (čl. 1 odst. 1 Ústavy) akceptovatelná. Jinak řečeno, soudní rozhodnutí je třeba srozumitelně, v adekvátním rozsahu (tj. v rozsahu odpovídající povaze věci) odůvodnit, přičemž použitá argumentace musí být racionální, nikoliv ve zjevném rozporu s pravidly logického myšlení [viz např. nálezy ze dne 13. 9. 2004 sp. zn. I. ÚS 534/03 (N 126/34 SbNU 285)]. Povinnost řádného odůvodnění se týká i rozhodnutí o nákladech řízení [viz nálezy ze dne 23. 3. 2021 sp. zn. IV. ÚS 3038/20 (N 62/105 SbNU 182) či nálezy ze dne 19. 7. 2022 sp. zn. IV. ÚS 3063/21 (N 90/113 SbNU 86)].

2. Aplikace obecných východisek na posuzovaný případ

24. V nyní posuzované věci Ústavní soud z vyžádaného spisu okresního soudu zjistil, že hodnota sporu byla po spojení věcí dána částkou 7 691 400 (6 690 000 Kč + 1 001 400 Kč) a po částečném zpětvzetí návrhu částkou 3 500 840 Kč (2 900 000 Kč + 600 840 Kč).

25. Krajský soud pro určení tarifní hodnoty pro stanovení výše odměny advokáta vyšel z § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu (50 000 Kč), což jen stručně odůvodnil tím, že stěžovatel byl v řízení podporován vedlejším účastníkem, jehož argumentaci v podstatě přebíral, a že v řízení nebyl zjišťován rozsah újmy, o který ve sporu šlo. Takový postup je nutno hodnotit ve světle výše uvedených obecných východisek jako neústavní, neboť jím bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s ochranou jeho legitimního očekávání vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny. Zejména v této otázce, kdy se, jak vyplývá z uvedené judikatury, obecné soudy opakovaně přes rozsáhlou nálezovou judikaturu dopouštějí stejného pochybení, Ústavní soud shledal, a to i přes jinak svůj zdrženlivý postoj k přezkumu rozhodnutí o nákladech řízení vyplývající ze shora uvedené judikatury, důvod pro věcný přezkum napadených rozsudků a svůj kasační zásah, aby tím ovlivnil další rozhodování obecných soudů v obdobných věcech.

26. Podstatnou okolností je, že žalobce do řízení vstupoval již s relevantními znaleckými posudky, které vyčíslily požadovanou výši bolestného a ztížení společenského uplatnění, a svůj žalobní nárok konkrétně vyčíslil. Je třeba zdůraznit, že v dané souvislosti není rozhodující, že žaloba byla v celém rozsahu zamítnuta. Neznamená to, že by hodnota sporu byla nulová či neurčitelná. Rozhodující je, že stěžovatel svou žalobou vymezil předmět řízení i jeho hodnotu, z níž lze při stanovení nákladů řízení vycházet (srov. shora uvedený nález sp. zn. IV. ÚS 1788/23). Ani v jiných typech sporů, například v řízeních o náhradu škody (jemuž jsou řízení o náhradě za újmu na zdraví podobná), přitom není neobvyklé, že existence škody, její výše či příčinná souvislost nejsou prokázány. To však neznamená, že by hodnota sporu byla nulová či neurčitelná. Rozhodující je, že žalobce svou žalobou vymezil předmět řízení i jeho hodnotu (již na počátku doloženou zmíněnými znaleckými posudky), z níž lze při stanovení nákladů řízení vycházet (srov. usnesení ze dne 2. 4. 2026 sp. zn. III. ÚS 2548/25).

27. Krajský soud tedy při určení náhrady nákladů řízení chybně vycházel z náhradní tarifní hodnoty podle § 9 odst. 4 advokátního tarifu, ačkoliv pro takový postup zjevně nebyly splněny podmínky. Postup zvolený krajským soudem neodpovídá uvedenému nálezové judikatuře Ústavního soudu, přičemž tento odklon od ní ani nijak nevysvětlil a řádně neodůvodnil, čímž jeho postup naplnil znaky svévole [srov. již uvedené nálezy sp. zn. II. ÚS 2417/13, bod 20, sp. zn. I. ÚS 534/03, sp. zn. IV. ÚS 3038/20, sp. zn. IV. ÚS 3063/21; dále viz nálezy ze dne 8. 7. 1999 sp. zn. III. ÚS 224/98 (N 98/15 SbNU 17) nebo ze dne 30. 10. 2001 sp. zn. II. ÚS 444/01 (N 163/24 SbNU 197)].

28. Ústavní soud pro úplnost dodává, že připustil-li v nálezu ze dne 7. 8. 2024 sp. zn. I. ÚS 3362/22, že za určitých okolností (v případě neúspěchu žalobce, není-li dán základ požadovaného nároku), může přicházet v úvahu aplikace § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu, učinil tak toliko v rovině obecné úvahy, nikoli jako závazný právní názor. Tato úvaha směřovala k vyloučení potenciálního odrazujícího efektu, kdy by riziko vysokých nákladů řízení mohlo poškozené odrazovat od uplatnění nároků na náhradu újmy na zdraví. Z uvedeného nálezu však nelze v žádném případě dovodit, že by nepoužití paušální tarifní hodnoty v případě neúspěchu žalobce samo o sobě zakládalo porušení ústavně zaručených práv; naopak je založen na preferenci použití § 8 odst. 1 advokátního tarifu (srov. usnesení ze dne 2. 4. 2026 sp. zn. III. ÚS 2548/25). V posuzované věci to byl nadto žalobce, který v žalobě sám vymezil hodnotu újmy, kterou doložil znaleckými posudky, a není tedy dán základní předpoklad nálezu sp. zn. I. ÚS 3362/22, že "nelze zjistit hodnotu věci nebo práva, tedy rozsah újmy, o který v daném sporu šlo".

V. b) Námitka nesprávné aplikace § 150 občanského soudního řádu

29. Ústavní soud opakovaně judikuje, že § 150 občanského soudního řádu nelze považovat za ustanovení, které by zakládalo zcela volnou diskreci soudu ve smyslu libovůle, nýbrž jde o ustanovení, podle něhož je soud povinen zkoumat, zda ve věci neexistují zvláštní okolnosti, k nimž je

třeba při stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení přihlídnout. Úvaha soudu o tom, zda jde o výjimečný případ a zda jsou tu důvody hodné zvláštního zřetele, pak musí vycházet z posouzení všech okolností konkrétní věci. Přitom je nezbytné, aby soud své rozhodnutí rádně a přesvědčivě odůvodnil. V postupu, který není odpovídajícím způsobem vysvětlen, lze dle názoru Ústavního soudu spatřovat jisté prvky libovůle a nahodilosti. Pouhý formální odkaz na příslušné ustanovení zákona bez objasnění závěru, ke kterému soud dospěl, není ve smyslu § 157 odst. 2 občanského soudního řádu (a tedy i ve smyslu práva na spravedlivý proces) dostačující [srov. nálezy ze dne 15. 2. 2005 sp. zn. IV. ÚS 454/04 (N 29/36 SbNU 337) nebo již uvedený nálezy sp. zn. II. ÚS 2417/13].

30. V posuzovaném případě krajský soud dospěl k závěru, že stěžovatel (coby žalovaný), přestože byl ve sporu plně úspěšný, má právo na náhradu nákladů řízení v rozsahu pouze 10 %, neboť ve věci jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 150 občanského soudního řádu. Tyto důvody shledal krajský soud zejména v tom, že pozice žalobce byla v řízení ztížena nejen skutečností, že v důsledku vážného poškození zdraví způsobeného předmětnou dopravní nehodou nemohl vypovídat bezprostředně po nehodě, ale i tím, že si posléze v důsledku amnézie na nehodu ani události, které jí předcházely, nepamatoval a nemohl se k nim z tohoto důvodu vyjádřit. Krajský soud proto považoval za lidsky pochopitelné, že žalobce byl jakožto zkušený a dlouholetý řidič přesvědčen o tom, že nehodu nezavinil, neboť byl prokazatelně dobrým řidičem, byl si vědom svých povinností, které neporušoval, stejně tak neporušoval ani pravidla silničního provozu a byl přesvědčen o tom, že se náhrady škody po stěžovateli domáhá oprávněně. Navíc byl podle krajského soudu v řízení ochoten ke kompromisům (v průběhu řízení snížil své finanční požadavky vůči žalovanému stěžovateli). Krajský soud zdůraznil, že byť bylo žalobci vyplaceno na základě komerčního pojištění pojistné plnění za poškození zdraví při předmětné dopravní nehodě, jeho aktuální situace je taková, že nemá žádné úspory, ze zdravotních důvodů není zaměstnán a jeho jediným příjmem je invalidní důchod III. stupně a příjem z pronájmu dvou bytů, které za tímto účelem v minulosti zakoupil a zrekonstruoval. Navíc je otcem dvou nezletilých dětí ve věku 6 a 13 let a matka dětí, družka žalobce, je v současné době ze zdravotních důvodů bez zaměstnání s příjmem tvořeným pouze podporou v nezaměstnanosti. Na základě uvedených skutečností krajský soud uzavřel, že poměry žalobce a jeho rodiny jsou neutěšené, na rozdíl od poměrů stěžovatele, který je prosperujícím podnikatelem s mnohamilionovým majetkem a obraty z podnikání. Poukázal na to, že ztráta stěžovatele z podnikání za rok 2023, kterou vykázal v daňovém přiznání, nebyla způsobena ekonomickými nezdary v podnikání či zhoršením situace na trhu v segmentu, ve kterém podniká, ale rozsáhlými investicemi, jak sám v řízení uvedl. S ohledem na celkovou výši nákladů řízení, které stěžovateli vznikly, měl za to, že dané odepření práva na náhradu nákladů řízení se do majetkové sféry stěžovatele výraznějším způsobem nepromítne, zatímco pro žalobce by bylo zaplacení plné výše náhrady nákladů řízení v podstatě likvidační.

31. Ústavní soud je toho názoru, že krajský soud dostal své povinnosti, když přesvědčivým způsobem odůvodnil, v čem spatřuje důvody hodné zvláštního zřetele, pro něž je možné nepřiznat částečnou náhradu nákladů jinak úspěšnému účastníkovi řízení a naopak je možné po něm spravedlivě požadovat, aby tyto náklady v uvedeném rozsahu nesl ze svého. Stěžovateli navíc nelze přisvědčit ani v tom jeho tvrzení, že mu nebyl dán prostor, aby se k zamýšlené aplikaci § 150 občanského soudního řádu vyjádřil. Z přepisu zvukového záznamu jednání před krajským soudem (viz č. l. 688 - 694 spisu okresního soudu) se jasně podává, že předsedkyně senátu krajského soudu se při jednání dotazovala právního zástupce stěžovatele, zda stále trvá na stanovisku vyjádřenému v odvolání proti rozsudku okresního soudu, že nesouhlasí s aplikací § 150 občanského soudního řádu. Právní zástupce stěžovatele na uvedeném stanovisku setrval s tím, že i v případě úspěchu stěžovatele by byl postup podle § 150 občanského soudního řádu nepřiměřený, neboť stěžovatel se ničeho nedopustil a nevidí důvod, proč by měl hradit náklady řízení. K dotazu soudu pak v tomto směru právní zástupce stěžovatele žádné další návrhy na doplnění dokazování neuplatnil. V takovém postupu krajského soudu Ústavní soud žádné znaky neústavního pochybení neshledal.

32. Pro úplnost Ústavní soud dodává, že Ústavnímu soudu zásadně nepřísluší posuzovat otázku výše odměny v jednotlivých konkrétních případech, neboť to je svěřeno obecným soudům. Jak je patrné z vyžádaného soudního spisu, obecné soudy se s výjimkou pochybení při použití náhradní tarifní hodnoty věci podle § 9 advokátního tarifu, ač na určení odměny právního zástupce měly soudy primárně použít § 8 advokátního tarifu (viz body 23 až 26 shora), podstatnými otázkami pro posouzení výše nákladů jinak zabývaly a posoudily i účelnost všech úkonů, které stěžovatel v průběhu řízení učinil, a jejich odůvodněné závěry nelze v tomto směru hodnotit jako neústavní. Přesto však se bude muset krajský soud v novém rozhodnutí s ohledem na použití § 8 advokátního tarifu znovu zabývat zmírňovacím (moderačním) § 150 občanského soudního řádu a zejména se z hlediska rozsahu přiznání náhrady nákladů řízení stěžovateli znovu náležitě vypořádat s jeho námitkami a svůj závěr znovu s přihlédnutím ke všem rozhodným skutečnostem řádně odůvodnit.

VI. Závěr

33. S ohledem na všechny shora uvedené důvody Ústavní soud ústavní stížnosti z části vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil napadené výroky rozsudku krajského soudu v části týkající se určení tarifní hodnoty pro stanovení výše odměny advokáta, neboť jimi byla porušena základní práva stěžovatele zakotvená v čl. 36 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny.

34. Ve zbylých částech Ústavní soud odmítl ústavní stížnost zčásti podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný a zčásti podle § 43 odst. 1 písm. d) téhož zákona jako návrh, k jehož projednání není příslušný.

Další články:

- [Přebírání důkazů z trestního řízení před správními soudy](#)
- [Tarifní hodnota](#)
- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)